

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportissa esitetyt toimenpiteet edistäisivät toteutuessaan monipuolisesti yhteiskunnan digitalisaatio. Siinä on käsitelty digitalisaation perustaa (infrastrukturi, lainsäädäntö), digitaalisiin ratkaisuihin liittyviä toimia ja toimintoja sekä digitalisaatiokehityksen edellyttämiä osaamis- ja kulttuurimuutoksia.

Eri toimialojen ja toimenpiteiden käsittely on kuitenkin syvyydeltään, yksityiskohtaisuudeltaan ja laajuudeltaan kovin vaihtelevaa, ja raportti sisältää keskenään hyvin erisuuruisia ja sekä vaikutuksiltaan, kestoiltaan että kustannuksiltaan eri kokoisia ehdotuksia ja toimenpiteitä. Tämä vaikeuttaa niiden keskinäistä priorisointia ja vertailua.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportti muodostaa eräänlaisen kokonaiskatsauksen yhteiskunnassa käynnissä oleviin tai mahdollisiin tuleviin digitalisaatiota edistäviin toimenpiteisiin. Raportista jää kuitenkin hieman epäselväksi, mikä osa toimenpiteistä on nimenomaan koronaviruskriisin jälkihoitoon (ml. tuleviin mahdollisiin kriiseihin valmistautuminen) liittyviä toimia, mitkä koronakriisin mahdollistamia olennaisia digi- tai kehitysloikkia ja mitkä jo aikaisemmin esillä tai toteutuksessa olleita toimenpiteitä. Raportin sisältö ei täten vastaa täysin työryhmän otsikkoa.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tarkastusvirasto katsoo, että toimenpiteiden priorisointia ja toteutus päätöksiä varten niiden kustannus-, hyöty- ja vaikuttavuustietoja on tarpeen terävöittää ja selkiyttää. Päätöksiä tehtäessä olisi olennaista tunnistaa eri toimenpiteiden kustannukset ja vaikutukset sekä toimenpiteiden väliset

riippuvuudet ja vuorovaikutussuhteet. Tämä mahdollistaisi niiden vertailun, toteutuksen tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä ja ajoittamisen oikein sekä keskenään että suhteessa muihin yhteiskunnassa käynnissä oleviin muutoksiin ja hankkeisiin.

Raportissa on nostettu esille toimenpiteiden sosiaalisia ja inhimillisiä vaikutuksia sekä vaikutuksia kansalaisyhteiskunnan toimivuuteen. Tarkastusvirasto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi nykyistä selkeämmin ja kattavammin esittää yhteismitallisesti myös ehdotettujen toimenpiteiden kustannukset sekä riittävän tarkat kustannus/hyöty analyysit ja analyysit odotetuista vaikutuksista. Raportissa esitettyjen toimenpiteiden muotoilut ”varmistetaan”, ”edistetään”, ”kiihdytetään”, ”vahvistetaan”, ”kasvatetaan”, ”selvitetään” ”huolehditaan” eivät sinällään kerro muutoksen tasosta, ajoittumisesta tai kohdentumisesta.

Monet raporttiin kootuista toimenpiteistä ovat jo aiemmin esitettyjä tai muiden prosessien kautta käsitellyssä olleita kokonaisuuksia, joita on jo aiemmissa yhteyksissä käsitelty ja valmisteltu myös kustannus- ja vaikuttavuusnäkökulmasta, osa puolestaan koronapandemian myötä esille nousseita. Nämä kaikki tulisi saattaa vertailukelpoiksi; ilman kustannustietoja ja riittävän selkeitä muutostavoitteita tai vaikuttavuusmittareita myös toimenpiteiden vaikuttavuuden jälkikäteinen arviointi ja todentaminen on vaikeaa.

Toimenpiteet on raportissa jaettu perustellusti kuuteen eri osa-alueeseen. Tämän lisäksi tarkastusvirasto ehdottaa harkittavaksi, että toimenpiteiden priorisoinnin ja päätöksenteon tueksi ne linkitettäisiin keskenään/ristiintaulukoitaisiin niihin liittyviin DESI-kriteerien osa-alueisiin (kuva 1). Tämä linkitys tukisi valtion, koko julkisensektorin ja elinkeinoelämän tekemien toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia yli ajan ja suhteessa muiden EU-maiden kehittämistoimiin. Tämä tavoite on myös tunnistettu työryhmän asettamiskirjeessä.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tarkastusvirasto kannustaa yhteiskunnan eri toimijoita käsittelemään digitalisaatioon liittyviä kysymyksiä ja toimenpiteitä sekä niiden suunnittelu- että toteutusvaiheessa mahdollisimman poikkihallinnollisesti, asia- ja tehtävälähtöisesti hallinnonalakohtaisuuden sijaan. Monet digitalisaation edistämiseen liittyvät kysymykset ovat hallinnon – tai koko yhteiskunnan - yhteisiä, ja niiden toteuttaminen kestävästi ottaen huomioon niin ekologiset, sosiaaliset kuin taloudelliset kysymyksetkin edellyttää vahvaa poikkihallinnollista ja pitkän aikavälin tarkastelua.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ei kommentoitavaa.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevilla hankkeilla tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportissa on erityisesti hallinnon osalta tunnistettu toimijoita ja osallistujia. Tarkastusvirasto näkee, että tätä tarkastelua on perusteltua jatkaa, sillä toimenpiteiden toteutuksessa laaja, yhteiskunnan eri sektoreiden osallistuminen on välttämätöntä. Lisäksi on olennaista tunnistaa kunkin ehdotetun toimenpiteen vastuutaho; ilman selkeitä vastuutahoja ja työnjakoja asioiden edistäminen vaikeutuu.

Huomiota väliraportissa kiinnittää myös moniin ehdotuksiin liittyvä tukimuotoinen tai muu valtion rahoitus. Näiden osalta olisi perusteltua tehdä huolelliset valtiontaloudelliset tarkastelut, tunnistaa erikseen kertaluonteiset investointityyppiset rahoitusratkaisut, pysyväisluontoista rahoitusta edellyttävät ratkaisut sekä investointien takaisinmaksuajat. Tarkastusvirasto suosittelee, että raporttiin sisällytetään päätöksentekoa tukevia, valtion rahoitusta koskevia talous- ja rahoituslaskelmia, joiden avulla voidaan arvioida sekä lyhyen aikavälin vaikutuksia että pidemmän aikavälisen vaikutuksia valtiontalouden tilaan ja kestävyYTEEN.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Valtiontalouden tarkastusviraston lausuntoa Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraporttiin. Valtiontalouden tarkastusvirasto (jäljempänä tarkastusvirasto) kiittää mahdollisuudesta kommentoida lausuttavana olevaa raporttiluonnosta.

Käsiteltävän kokonaisuuden laajuuden, kytkennäisyyden ja tulevaisuusvaikutusten takia tarkastusvirasto näkee hyvänä, että asiaa on valmisteltu laajassa, yhteiskunnan eri toimijat ja sektorit yhdistävässä työryhmässä.

Tarkastusvirasto kiinnittää lisäksi huomiota jo aikaisemmissa lausunnoissaankin esille nostamaansa kysymykseen digitalisaation perustana olevan tietopohjan kestävydestä, tietoturvasta ja kokonaishallinnasta. Digitalisaation edistämisen kannalta ensisijaisen tärkeää, että kansallisia tietovarantoja hoidetaan kestävästi, niiden tietoturvasta huolehditaan ja eri toimijat sitoutuvat tietojen yhteentoimivuutta tukeviin ratkaisuihin.

Heli Mikkela

johtaja, kestävä hallinnon kehittäminen

Miikka Saarteinen

johtaja, digitalisaatio

Mikkelä Heli

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Saarteinen Miikka

Valtiontalouden tarkastusvirasto